

SIVUAURINKO

Halot - Halos

ETUSIVU UUSIKSI

Tulin tässä juuri Ursan toimistoon ja aloin valmistautua vuoden viimeisen Ursa Minor -katsauksen kirjoittamiseen. Itseasiassa ennätin jo aloittaa ja ensimmäinen kappale näytti ensialkuun tältä...

VUODEN LÄHES VIIMEISIÄ HALOJA

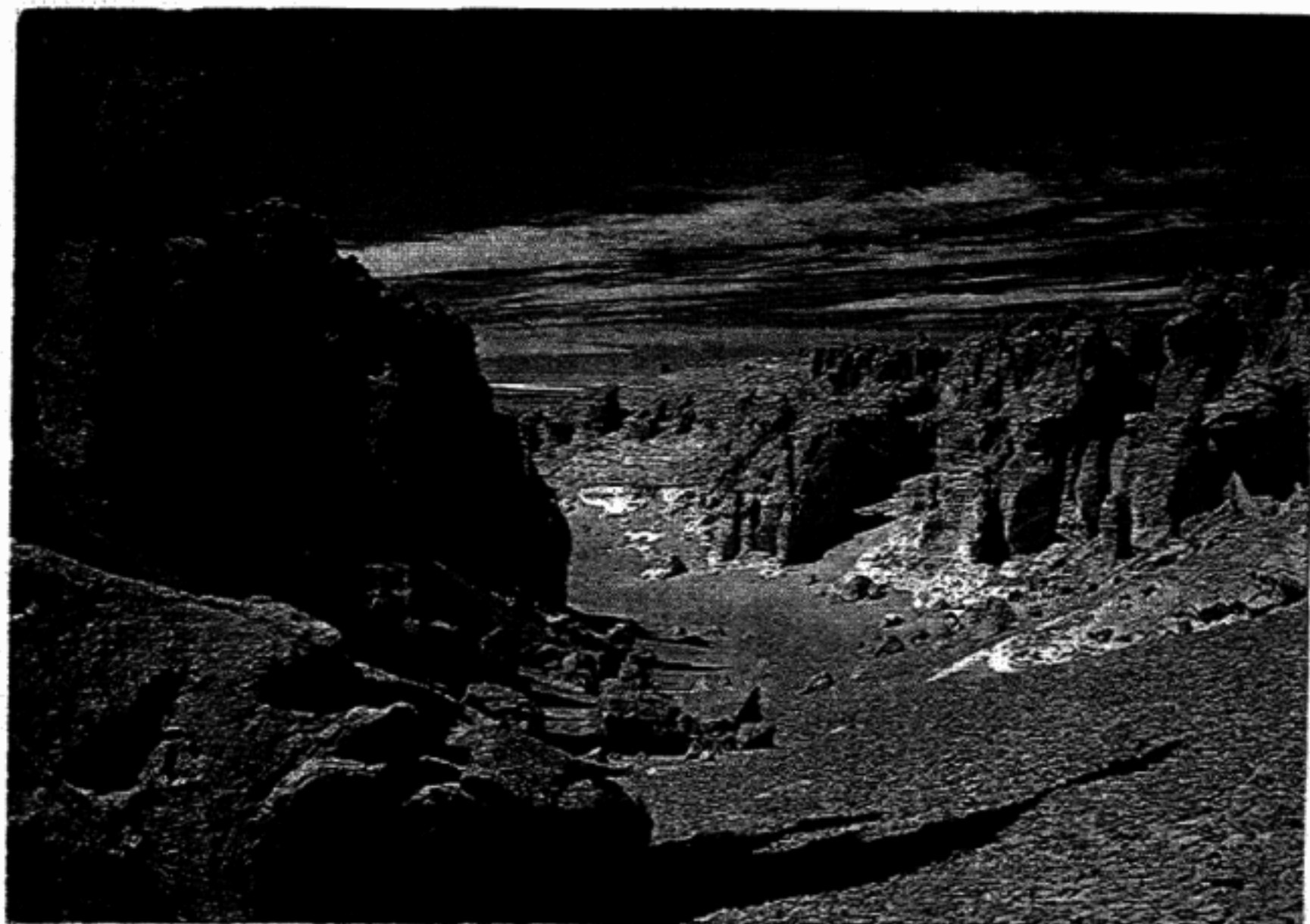
Perinteiseen tapaan Ursa Minorin 6-numeron loka-marraskuun halokatsauksen uutiskynnyks on vuoden ylivoimaisesti alhaisin. Mitään hirveän erikoista ei todellakaan ole tarvinnut nähdä, jotta se pääsisi tarkempaan syyniin näillä sivuilla. Väännettäköön kuitenkin vielä rautalangasta yksi lause saman aihepiirin tiimoilta: lokakuu ja marraskuu olivat totuttuun tapaan varsin hiljaisia ...kuluneen vuoden halohiljaisinta aikaa. Muilla kuin havaintorintamilla on kuitenkin tapahtunut erinäisiä asioita, joita selvittelen tässä näin alkuun.

UUSIA HALOJA CHILESTÄ

...mutta sitten silmään osui Riikoselta Chilestä saapunut posti ja tajuntaan jysähti kohtalainen kasa adrenaliinia: kaksi isokokoista Atacaman autiomaan reuna-alueilta jostain kyläpahasesta postitettua tajunnanvirtateosta (lue: isoa postikorttia kirjoitettuna miniatyyrihälytyskellotekstiä täyteen) sälytti kotimaan kamaralle puhdasta informaatiodynamiittia. Autiomaan takaa janokuoleman uhalla (seikkailijamme olivat joutuneet juomaan omaa nestettään) löytyneen Lascarin yli 4200 metrin korkeuteen kipuavan tulivuoren luona taivaalle oli ilmaantunut se Riikosen jo yli vuosikymmenen toivoma uusien halojen näytelmä. Autiomaan poikki paikalle olivat kiivenneet Marko ja hänen kumppaninsa Leena Virta. Mikäli kuvat pitävät sisällään saman kuin oheinen piirros, niin ainakin ennustettu pyramidiaurinkokaari ja vielä lisäksi jokin mahdollisesti täysin ennustamaton halokaari on löytynyt luonnosta. Marko ampui 4-5 rullaa filmiä kerralla ja toivoi voivansa tallentaa rullat chileläiseen pankkiin. Toivokaamme, että he palaavat elävinä takaisin: ainakin ensialkuun Chilen autiomaan vuorten valloituksen selonteot vaikuttavat aika vaaralliselta urheilulajilta; naama halkeilee verille ja pää sekoaa veden puutteesta. Korkea vuoristoilma tuntuu kuitenkin paljastaneen sen kenties ylivoimaisen valttikorttinäytelmän, jonka avulla FHON:in uusien ilmiöiden tilasto saattaa nyt nousta ratkaisevasti. Mielenkiintoista on nähdä miten Scottin-Amundsenin aseman amerikkalaiset ystävämme tähän chileläiseen yllätykseen vastaavat.

HUHTIKUUN EUROOPPAPROJEKTIN RAPORTTI

On tätä luettaessa jo valmistunut ja toivottavasti postitettukin havaitsijoille ympäri kotimaatamme ja Eurooppaa. Nyt tämä kunnianarvoisa nivaska iskeytyy Belgiassa ja Englannissakin postiluukuista alas. Viehättävää laajennustoimea; Euroopan Unioni yhdentyi ensin ja Ursan halojaosto valloittaa yhteyksiä jo valmisteltua maaperää hyväkseen käyttäen. Tällä kertaa Saksan haloverkko on ollut kuitenkin siinä määrin työssä mukana, että heille kuuluu asiasta todellakin iso osuus esimerkiksi tyytyväiseen Murahdukseen olutmukillisen äääressä tahi sinitaivaan alla peilinkulmia väännellen. Yhteistyö Claudia Hetzen (Saksan pääkirjeenvaihtaja) ja Wolfgang Hinzin (Saksan havaintoverkon johtaja) kanssa sujui varsinkin homman loppusuoralla erinomaisen hyvin. Hauska asia on se, että Claudia tuntuu tosiaan opettelevan Suomen kieltä! Chemnitzin riemukkaissa fakseissa on järjestään suomenkielisiä lauseita siellä sun täällä. Kaikkeen sitä terve halohulluus voikin johtaa.

Two scenarios sent by Marko Riikonen from the Atacama desert area in Chile where the 27 November 1997 display (containing the several candidates for novel halo lights) occurred.

Salar de Tara. Montanas de sal de

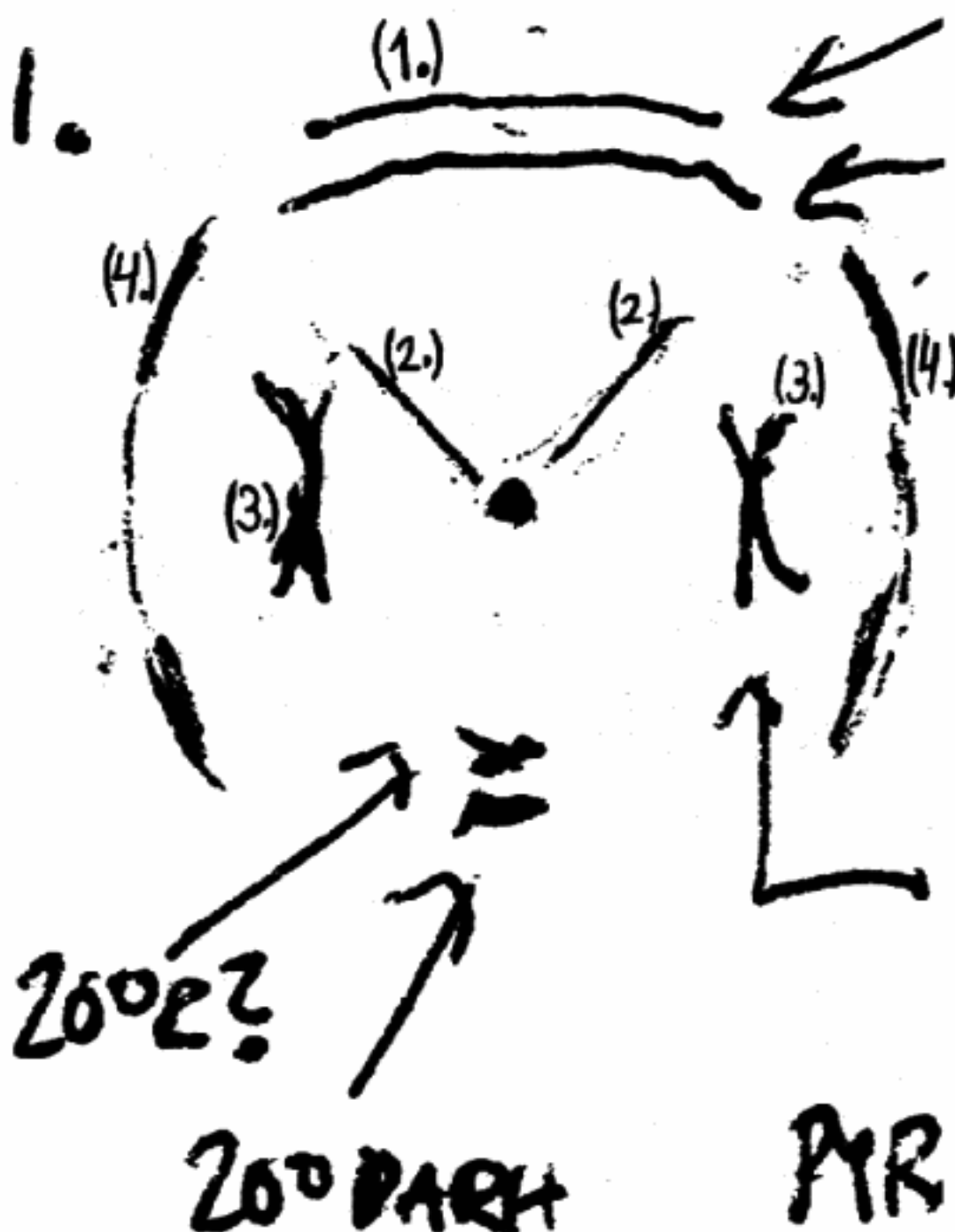
TULIMME JUURI LAS

5400 M KORKEUDIST.

RIKKUSAVNA TAYUNNA

NA KYI ITALOJA 2

27.11.

A piece of the historical post card from San Pedro de Atacama written 2 days after the 27 November display. Numbers (added for the Ursa Minor) mean the following halos:

- (1). Unidentified arc 3-4° degrees above the 23° parhelion (23° parroid).
- (2). The first observed pyramidal heliac arc (heliac arc type of halo from pyramidal crystals).
- (3). 18° parhelia (18° lateral arcs). (4). Arcs that might be associated with 9° based effects.

PERINTEISET SILLANPÄÄ -UUTISET

Sillanpään erikoistyy "Monte Carlo Simulation of Atmospheric Ice Crystal Halos" on tietävästi iskeytynyt jonkin teknillisen korkeakoulun proffan tms. pöytäpinnalle. Mahtaa olla hommassa ihmettelemistä. Jäi vain puuttumaan, että sama työ olisi lähes sellaisenaan julkaistu Applied Optics:in sivuilla. Itse ainakin luen mieluummin todella uusina uutisina Mikan gigantitöitä kuin jotain Richard Whiten tai Luis Bessonin umpisekavaa menneiden vuosikymmenten tohtorinväitöskirjaa haloista. Huumorin takia on kuitenkin ihan pakko (anteeksi Mika!) julkaista kokonaisuudessaan Sillanpään esityksen lähes Tapestisen tiivistävä johdannon ensimmäinen lause: "Atmospheric halo phenomena are coloured or white arcs or spots in a clear day sky." Tiedoksi vaan itse kullekin! Näin nyt kun olemme myös huumorin suhteen briifattuja, voimmekin jatkaa matkaa eteenpäin ja osin peräti toiselle pallonpuoliskolle.

MAXIME BOCCAS

Mielenkiintoinen uusi tuttavuus ja tulokas halopiireihin on optisen alan insinööri Maxime Boccas, joka työskentelee tätä nykyä Australiassa, mutta on alkuaan ja sisältöjään ihan ranskalainen ihminen, mikä on todella merkillistä, sillä yli puoleen vuosisataan patongin syöjien maaperällä ei ole tehty elävää havaintoa henkilöstä, joka olisi haloista tosissaan innostunut ja vieläpä tieteellisen koulutuksen saanut.

Kun tähän vielä lykätään päälle se jokseenkin epätavallinen ihmiskohtalo, että Maxime tosiasiallisesti hiljattain löysi itsensä - aivan muista syistä johtuen - Etelänavan asemalta, niin johan on tapaus. Erityisen mielenkiintoiseksi Maximen hiljattaiset edesottamukset tekee hänen kiinnostuksensa internettiä kohtaan. Boccas:in kotisivut ovat ilmestys muutoin vielä verraten haloköyhässä ja halojen kannalta heikkotasoisessa internetissä. Johtotähden tarjoavat tietysti Jarmo Moilasen kotisivut, jotka löydettyään Boccas:kin oli sijoittanut tervetulleen aidosti kunnioittavan linkin omille sivuilleen tekstillä "älä missaa Jarmo Moilasen erinomaisia kotisivuja" varustettuna. Maximen omat kotisivut löytyvät sattumoisin seuraavasta http-osoitteesta <http://www.phys.unsw.edu.au/~mboccas/home.html>. Käykääpä vilkaisemassa.

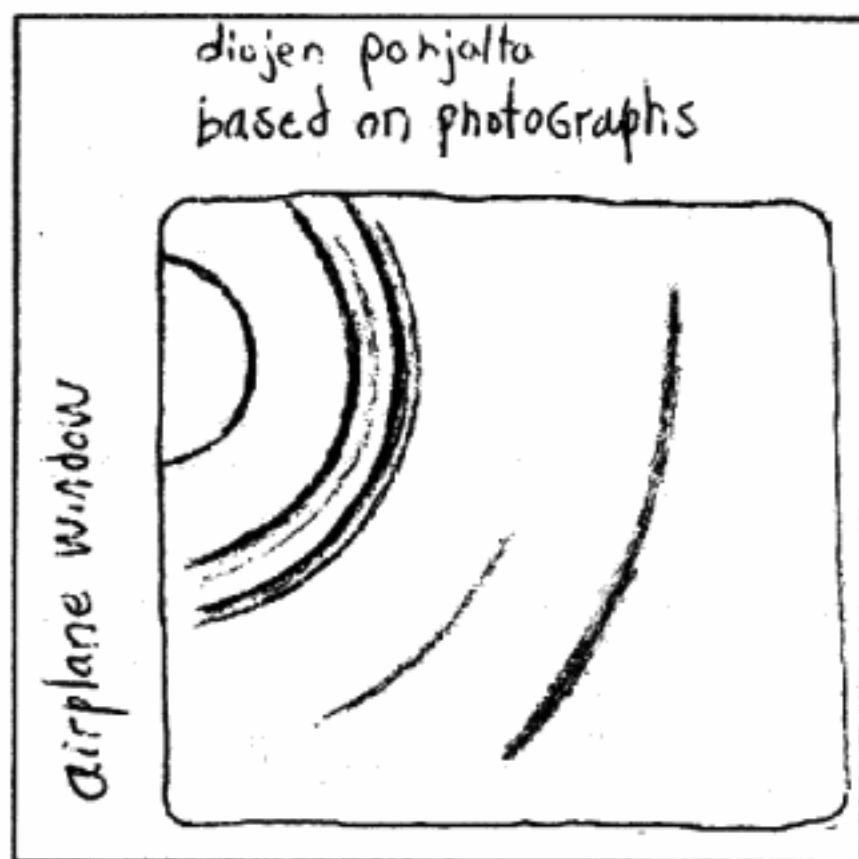
Todella tervetullutta on Maximen reippaanpuoleinen asenne kirjoittamisen aloittamiseen jo nyt; Ranskan ykköslehti tähtitieteen harrastuksen alalla eli *Ciel et Space* ja vielä jokin australialainen lehtikin ovat jo vastaanottaneet häneltä haloartikkelin.

SÄHKÖPOSTIA ETELÄNAVALTA!

Jos vielä pysyttäisiin hetkinen *down, down under*. Todella rankkaa tunnetta tuovat mukanaan nykyään ruudulle ajoittain iskeytyvät Etelänavan viestit - kun vielä saisi pahamaineisen vähäpuheisen Waltin läpättämään enemmän Scottin-Amundsenin aseman kulloisistakin, jopa jokapäiväisistä tapahtumista! Nykyisellään pitää lukea neljään kertaan joka harva lause, jotta saisi herkutella riittävästi. Mitään vallan hirmuisia näytelmiä ei ole vielä eteläisimpään pallomme pisteeseen ilmaantunut. Sensijaan tätä kirjoitettaessa Greenler on juuri lyöttäytymässä Waltin ja Güntherin seuraan - odottelee nimittäin hyvää säätä McMurdon rannikkoasemalla noin 1000 km:n eli Suomen etäisyyden päässä kaksikostamme.

LOKA-MARRASKUUN HALOKATSAUS

On jo aika siirtyä uutisista lokakuun ja marraskuun antiin Härmän perukoilla, sitkeiden miesten ja kauniiden naisten sekä vain osittain hyttysten kesäaikaan kiusaamassa maassamme.

Above left: Reima Eresmaa's display from airplane window above Bulgaria on 25 October. A direct quote from Reima's report: "9° r van Buijsen, 18° r Rankin, 20° r Burney, 24° r Dutheil, 35° r Feuillée??" The rare 35° halo was confirmed from photos.

What more can one get of pyramidal rings?

Above right: Jarmo Moilanen's artificial light display on 22/23 November in Oulu.

Right center: Reima Eresmaa's display with subparhelia on 5 November from train window between Hämeenlinna and Riihimäki.

Right under: Jari Mäntylä's beautiful drawing of a sun pillar on 9 November in Kokkola. **Under:** The 6 October display in Haag, the Netherlands by Frank Nieuwenhuys.

9.11-97

FRANK NIEUWENHUYS

Our most Southern reporter in the Hague, the Netherlands witnessed 18 displays in October and 11 in November. Hence good months in Holland! (specially November when compared to our results with some top hunters getting as low as 3 or 4 halo days/nights. He had also several ground halos, e.g., with 46° halo pieces visible as well. The most developed display was a classic multihalo display of 6 October (reproduced above).

OSSI PASANEN

Kiikutti urheasti Ursan postilaatikkoon kaksi 22° renkaan havaintoa, jotka jakautuivat tasaisesti loka- ja marraskuulle. Kiitos.

MARTTI PENTTINEN

Vielä onneksi Kokkolan suunnalla (toistaiseksi) pysyttelevä Martti saalisti lokakuussa runsaantuntuisen 10:n havaintopäivän/yön saaliin, mutta marraskuu iski matalaksi Kokkolassakin: 3 halopäivää. Parryn kaari käväisi 15.10. Kokkolan taivaalla muutoin varsin pienimuotoisessa 22° seudun halojen näytelmässä.

MIKE VAN DER POEL

Lähettti tarkistettavaksi Tanskassa piakkoin valmistuvan ilmakehän valoilmiöitä käsittelevän kirjansa. Halo-osuus vaikuttaa varsin perinteiseltä (harvinaiset halo puuttuvat toistaiseksi lähes täysin). Yritän ängetä parhaani mukaan jotain mielenkiintoista lisuketta mukaan. Saa nähdä miltä lopullinen asu tulee näyttämään.

STEFAN JAK

Lähettti jo hieman aikaisemmin Hollannissa ilmestyvän halokirjansa tarkistettavaksi. Mielenkiintoinen tilastoyhteenveto ja harvinaisten haloilmestysten listaus kaikkien muiden Alankomaissa havaittujen valoilmiöiden ohella.

KALEVI MIKKONEN

Faksi rullasi Ursan koneesta ulos ja sieltä paljastui A4:sen kokoinen Y-halo eli pilari ja 22° ylläsivuava! Päivänä 23.10. ja Rovaniemellä pakkasta -6° Kalevin informaation mukaan. Mikkonen on tunnettu myös Lapin Ursan puheenjohtajana. Kiitoksia osallistumisesta.

REIMA ERESMAA

Oli vähällä unohtua kokonaan! Jotenkin näitä hyvin harvinaisia lentokoneista havaittuja isoja halonäytelmiä (jaoston historian aikana noin 3 raporttia isoista lentokoneista napatuista näytelmistä on tähän mennessä ilmaantunut) ei oikein osaa yhdistää maantieteellisesti ja ajallisesti minkään halokatsauksen puitteisiin. Reimalla olikin poikkeuksellinen näytelmä ja jaoston historian ensimmäinen lentokoneesta käsin havaittu iso pyramidinäytelmä Bulgarian yläpuolella 25.10. eli osuu täysin tämän katsauksen aikahaarukkaan. Ihailkaa ohessa piirrosta. Pelissä olivat ainakin pyramidirenkaat aina suurharvinaista Feuilléeta eli astepyhän kuuluisaa 35° rengasta myöten. Onneksi olkoon Reima, joka kommentoi onnessaan, että näytelmä oli hänen kautta aikojen paras pyramidinäytelmänsä. Kateeksi käy! ...on tullut sen verran monta kertaa lentokoneessa turhaan penkkiä kulutettua, että en poskihampaita purematta tätä niele. Kaiken huipuksi Reima varastaa koko shown muutenkin: Rodoksella Kreikassa Parryn kaartaa ja pitkähköä horisonttirengasta 28.10. ja vielä nätisti kehittynyt alasivuaurinko Valkovenäjän yllä lentokoneesta käsin 1.11. Ja sitten vielä hännänhuipuksi ihan kotimaasta himmeä Van Buijsen eli 9° rengas, joka erottui heikosti vielä kuvissakin. Ja sitten vielä komea jääsumunäytelmä 5.11., jossa pullistelevien, komeiden sivuaurinkojen alla selkeät alasivuauringot. Reimalla lokakuussa 8 näytelmää eli vain pieni tappio Martti Penttiselle. Herrojen luvut käyvät hyvin yhteen.

TOMI LYYTIKÄINEN

Uusi havaitsija Lyytikäinen lähettää selonteon 29.10. Helsingissä näyttäytyneestä display:stä, jossa erottui 22° seudun haloja ja kenties myös horisonttirengastakin. 8.11. Tomin

silmään sattui vielä mahdollinen ellipsihalokin, jonka pystyakseli oli tyypilliseltä kuulostava 5° ("kellertävä, lähes valkoinen"). Sopii kuvaan.

KARI NURMINEN

Lähetää kauniita kuviaan edustavista (muunmuassa esteettisen pehmytjäätelömäistä Cirrostratus fibratusta taustalla) 22° renkaasta 19.7. Torniossa. Kiitoksia kontribuutiosta.

JARI MÄNTYLÄ

Uudelta havaitsijalta valikoima sivuaurinkoja ja 22° renkaita Kokkolasta (Haa! Potentiaalisesti erinomainen havaintopaikka kuten kaikki tiedämme...- vilkaiskaapa vaikka viime Umi:n pohdintoja) ja Nivalasta. Mukana esteettisen valkoisena toteutettu auringonpilari marraskuun 9. päivän kohdalta.

TEEMU ÖHMAN

No niin sitten mennään Oulunsalon / Oulun herrojen kunnianarvoisaan tuotantoon käsiksi. Ensimmäisenä käteen näköjään osui Öhman, jonka lomakkeilta pilkistelee lokakuun puolella 18 päivää (kirkkaasti johtoon) ja marraskuun puolella aivan kuten Penttiselläkin vain 3 havaintopäivää. Marraskuussa halot olivat näköjään todella tiukassa. 15.10. Teemulle irtosi sentään edes 46° rengasta.

JARKKO KORHONEN

Enimmäkseen Oulussa havainnut Korhonen täyttää saldot 12 (loka) ja 1 (marras). Enimmäkseen 22° seudun tavaraa kuten Teemullakin.

JARMO MOILANEN

Moilasan osuus Oulun alueen klaanissa ei ollut sen ruusuisampi: 12 (loka) ja 4 (marras) havaintopäivien ja -öiden määrien suhteen! Näyttää siltä, että Teemu jäi johtoon lokakuun osalta. Sensijaan elävöittävältä kokemukselta vaikuttaa Jarmon 22/23.11. havaitsema upea keinovaloilla näkynyt lähihalonäytelmä. Kannattaa ihaila oheisesta piirustuksesta!

OSMO NIEMI

Tarjoaa kivan yllätyksen itse toteutetun joulukortin muodossa, joka saapui Ursaan ja jossa komeilee sivuaurinko Himangan merellisen horisontin yllä Perämerellä elokuussa 1997. Kiitos Osmo Ursan puolesta!

ULLA K. KAIPAINEN

Todella talvitunnelmallisia timanttipölynäytelmästä otettuja halokuvia postittelee Kaipainen Pieksämäeltä. Kivasti talvimaisemassa erottuva pilari ja 22° renkaan pätkät tulivat postitukseen haloaiheisen tv-ohjelman näkemisen myötä.

SIMO KAKSONEN

Kolmena päivämääränä lokakuussa Simon silmään sattui 22° seudun halomuotoja Juvalla, yksi Mikkelissäkin.

Marko Pekkola

ENGLISH SUMMARY

It is possible that Marko Riikonen has found one or more new halos in Atacama desert, at Lascar vulcano as observing in heights exceeding 4200 metres. If the film rolls (he shot 4-5 at once and is wishing to save them in a Chilean bank) will present the same as his drawings, then, e.g., the theoretically predicted pyramidal heliac arc has finally been found from nature. Another intriguing puzzle is a yet unidentified halo arc that was clearly visible for several hours 3-4 degrees above the 23° parhelion (23° parroid). Riikonen preliminary suggests that the potentially new halo might be named after the volcano as "Lascar arc." Despite our completely contrary wishes we may even perhaps have to pay some preliminary respect to this unusual, but intriguing suggestion. It remains to be seen whether Marko and Leena will arrive safe home and the decisive fact whether the priceless film rolls will also be successfully developed. Our colleagues came near to death by thirst at Atacama desert and eventually they were even forced to drink their own urination in order not to die of thirst.

An interesting newcomer in the field, namely Maxime Boccas - an optical engineer from Australia (nationality French) - tells us at his exciting halo home pages the following introduction to his halo activities: "A few years ago, I observed some nice parhelia (sundogs) just before the sunset. Then, by chance and coincidence, a few days later I saw some other colored and bright halos high in the sky at different locations around the sun. I decided to find a book and understand these phenomena. That was pretty exciting, especially because it was classified as rare and difficult observations. I immediately got into it and tried to pay lot of attention to the sky anytime of the day in order to catch some more. I also started to photograph them and was proud of my own small collection. Recently, I have worked at the South Pole and I couldn't believe it : solar halos are so frequent, huge, bright and complex that I was excited like a kid opening his Christmas gifts..." Please pay attention to <http://www.phys.unsw.edu.au/~mboccas/home.html>.

October and November were traditionally very quiet time in Finland. The rest of the show was however stolen (what was left - if anything - from Riikonen) by Reima Eresmaa who photographed a major pyramidal display with the hard target Feuillée halo of 35° from airplane over Bulgaria. He also got a Parry arc in Rhodos, Greece and subparhelion over Belarussia.

The April European summary was finished and by now hopefully also posted to our European colleagues. The co-operation with German halo network, namely with Claudia Hetze (main correspondent) and with Wolfgang Hinz (section leader) was enjoyable and efficient - a lot of work was done by our German colleagues. Hence thanks go to Chemnitz and to Stefan Meulemans, Peter-Paul Hattinga Verschure and Frank Nieuwenhuys of sending us important and very useful material.

Marko Pekkola

Huom! Kevätjaksolla jaostonvetäjänä toimii:

Mika Sillanpää
 Mirjankuja 4 C 18
 02230 Espoo
 (09) 803 2438
masillan@cc.hut.fi, halot@ursa.fi